

Slovenská asociácia učiteľov slovenčiny
Gymnázium na Hubeného ulici 23
834 08 Bratislava

VÁŠ LIST/ZO DŇA

03.04.2014

NAŠE ČÍSLO

170/2014

VYBAVUJE/LINKA

RNDR. MIROSLAV REPOVSKÝ

☎ +421-2-68 26 03 05

BRATISLAVA

10. 04. 2014

Vec

Odpoveď na pripomienky k národným testovaniu v školskom roku 2013/2014

Vážený pán predseda rady SAUS,

dovoľte, aby sme Vám vyslovili poďakovanie za to, že oceňujete našu prácu pri príprave a organizácii národných testovaní. Teší nás konštatovanie, že problematických skutočností bolo v tohtoročnom testovaní menej. Vitáme pripomienky a návrhy, ktoré sú pre nás dôležitou spätnou väzbu a prispievajú k skvalitneniu a zdokonaľovaniu testovacích nástrojov a celkovej organizácie testovania. Vaše podnety a pripomienky sa usilujeme v rámci našich možností zohľadniť.

Odpovede na pripomienky SAUS k T9-2014 zo slovenského jazyka a literatúry (ďalej „S JL“)

Odpovede na všeobecné pripomienky k T9-2014:

1. K Vaším pripomienkam, ktoré sa týkali cieľových skupín, predmetov a termínov testovania nám dovoľte pripomenúť, že podľa § 155, odseku 3 zákona 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) „Príslušný ročník a vyučovacie predmety, v ktorých sa má externé testovanie žiakov základnej školy uskutočniť, určí pre každý školský rok ministerstvo školstva.“ Podľa odseku 4 toho istého paragrafu ministerstvo školstva určí aj termín testovania.
2. Rozumieme Vaším argumentom pre zaraďovanie úloh s otvorenou odpoveďou do T9. Zaraďovanie úloh tohto typu v T9 je zatiaľ problematické. Hlavným dôvodom je nevyhnutnosť rýchleho spracovania a zaslania výsledkov na základné školy. Na spracovanie odpovedových hárkov máme iba 10 pracovných dní. Následne sa výsledky elektronicky zasielajú na školy, aby ich učitelia stihli napísať do prihlášok na stredné

školy. (Školský zákon § 63, ods. 2). Ďalším z dôvodov je finančné krytie nákladov spojené s objektívnym hodnotením otvorených úloh, vytvorením hodnotiacich centier, školením hodnotiteľov.

3. Z organizačného hľadiska nevidíme problém v realizácii dvojdňového testovania T9. Aby bolo možné uskutočniť dvojdňové, alebo viacdňové externé testovanie na základných školách je potrebné upraviť súčasné znenie § 155, odsek 4, školského zákona v platnom znení, ktoré umožňuje iba jednodňové externé testovanie žiakov základnej školy.
4. Pri stanovení časového limitu na administráciu testu vychádzame z pilotných testovaní a takisto aj z niekoľkoročných skúseností z hlavných termínov testovania. Na základe týchto poznatkov je testovací čas stanovený na 60 minút, čo postačuje na vypracovanie 25 úloh v T9.

Odpovede na konkrétne pripomienky k testovým položkám T9-2014 zo SLJ:

5. Ukážka č. 4 www.zajazdy.sk (test 2537). Test zo SJL testuje celú populáciu deviatakov. Má stabilnú štruktúru, pozostáva zo 4 ukážok, ku ktorým sa viažu jednotlivé úlohy a 5 úloh je „voľných“. Snahou autorov testových položiek je, aby sa do testov zaraďovali aj ukážky a úlohy, ktoré nie sú typickými „školskými úlohami“. Dôraz sa kladie na overovanie tých kompetencií a zručností žiakov, ktoré sú dôležité pre život – pre ich ďalšie štúdium, pre ich schopnosť flexibilne sa uplatniť na trhu práce, pre riešenie reálnych životných situácií. Informačný slohový postup, ktorý bol využitý v tejto ukážke, je súčasťou platných pedagogických dokumentov pre 2. stupeň ZŠ. Od žiakov sa očakáva samostatná práca s daným textom, čítanie a pochopenie informácií, ktoré sú v ukážke uvedené, orientácia v texte, práca s textovými informáciami. Uvedená ukážka umožňovala takýto typ úloh. Žiaci v dnešnej dobe majú možnosť prístupu na internet, pracujú s množstvom informácií, preto je dôležité viesť ich k tomu, aby sa vedeli orientovať, narábať s informáciami, selektovať podstatné od nepodstatného.
6. Úloha č. 19 (test 2537). Cieľom úlohy bolo overiť slovenský pravopis vlastných mien. Žiaci pri riešení tejto úlohy vychádzali z platných pravidiel slovenského pravopisu. V bežnej školskej praxi vyučujúci sprostredkujú svojim žiakom pravopis vlastných mien nasledovne:
„V istých situáciách je pri niektorých vlastných menách potrebné osobitne uvádzať aj druhové pomenovanie, a to najmä vtedy, ak druhové pomenovanie bližšie vymedzuje

označený predmet alebo ak sa to isté pomenovanie používa na označenie rozličných jedinečných skutočností. Druhé pomenovanie sa kladie pred vlastné meno a píše sa s malým začiatočným písmenom, napr. hotel Devín, interhotel Slovan, kino Hornád, časopis Orava.“

(Pravidlá slovenského pravopisu/PSP Bratislava 2000, ISBN 80-224-0655-4. str. 52)

Na základe toho bola správna odpoveď uvedená v možnosti A – úzka Budanova ulica.

Úloha bola pre žiakov stredne obtiažná. Zo štatistickej analýzy vyplýva, že z hľadiska psychometrických parametrov úloha veľmi dobre rozlišovala jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov. Najmenej úspešní žiaci riešili uvedenú úlohu s úspešnosťou 18,3 %, najúspešnejší s úspešnosťou až 80%. Správnu odpoveď uviedlo 45,7 % žiakov. Žiaci hodnotení na polročnom vysvedčení známku výborný túto úlohu riešili s úspešnosťou 72,1 %. Percentuálna úspešnosť žiakov klesala so zhoršujúcim sa hodnotením žiakov na polročnom vysvedčení.

7. Úloha č. 15 (test 2537). Cieľom úlohy bolo aplikovať poznatky z literárnej teórie o umeleckých jazykových prostriedkoch v praktickej úlohe. Úlohy takéhoto charakteru bývajú spravidla pre žiakov ľahké, čo nám potvrdili aj štatistické výsledky uvedenej úlohy. Žiaci pracovali len s uvedenými možnosťami, nie s ukážkou ako celkom. Snahou autorov pri tvorbe testov je vychádzať aj zo skúseností z pedagogickej praxe a tá hovorí, že interpretácia umeleckého textu sa v oblasti identifikácie umeleckých jazykových prostriedkov odohráva **po veršoch**. Ako príklad uvádzame učebnicu literárnej výchovy pre 9. ročník základných škôl a 4. ročník gymnázií s osemročným štúdiom (VKÚ, akciová spoločnosť, Harmanec, 2011. ISBN 978-80-8042-626-2). Na strane 22 pri texte básne Ivana Krasku Otcova roľa sa pracuje so slovnými spojeniami a básnickými obrazmi tým istým spôsobom ako v úlohe č. 15. Z hľadiska ukážky, s ktorou žiaci pracovali, prichádzal do úvahy ako správna odpoveď na uvedenú otázku ešte 11. verš, ktorý by ale podľa nášho názoru sémanticky vystupňovaným adjektívom evokoval u žiakov umelecký jazykový prostriedok prirovnanie. Iná formulácia otázky so zameraním na umelecké jazykové prostriedky z textu ukážky nebola vhodná vzhľadom na to, že konkrétny príklad personifikácií a metafor na základnej škole býva vyučujúcimi rôzne chápaný.

Odpoveď na pripomienky k T5:

8. Hlavným cieľom testovania žiakov 5. ročníka ZŠ je overiť vedomosti a zručnosti žiakov získané na 1. stupni ZŠ a zároveň poskytnúť žiakom, učiteľom, školám spätnú väzbu a komplexnejší obraz o úrovni vedomostí a zručností žiakov pri vstupe na 2. stupeň ZŠ s cieľom ich ďalšieho zlepšovania v priebehu vzdelávania na ZŠ. Dôvody, prečo sa testovanie žiakov uskutočňuje v 5 ročníku, sú nasledovné:

Procesuálne dôvody

Vyššia objektivita vstupného testovania. Národné testovanie v závere 4. ročníka by spôsobilo na neploorganizovaných školách výrazné zníženie objektivity testovania, keďže dozor by vykonávali učitelia, ktorí majú aprobáciu na testované predmety a v testovaných triedach aj vyučujú.

Personálne a organizačné dôvody

Skúsenosti manažmentu ploorganizovaných škôl so zabezpečovaním národných testovaní.

Komplexnosť poskytovania spätnej väzby z testovania

Vyššia miera informovanosti o vstupných výsledkoch žiakov. Pre ploorganizované školy, kde sa uskutoční Testovanie 5, poskytneme výsledky testovaných žiakov. Tieto údaje a analýzy by mali výrazne pomôcť k zvýšeniu kvality vzdelávania a umožniť učiteľom vo vyššej miere využívať individuálny prístup k žiakom, resp. rozdeliť žiakov na výkonnostné skupiny vzhľadom na ich výsledky dosiahnuté vo vstupných testoch. Na základe prepojenia databáz žiakov a škôl, ktorí boli prijatí do 5. ročníka ZŠ zo škôl s ročníkmi 1. – 4., spracujeme výsledky žiakov a zašleme ich kmeňovým školám. Pre školy s 1. – 4. ročníkmi výsledky poslúžia ako spätná väzba pre skvalitnenie ich vzdelávania.

Finančné, logistické dôvody

Nižšie náklady, jednoduchšia logistika. V prípade, ak by sa národné testovanie realizovalo na všetkých žiakoch 4. ročníkov ZŠ, náklady spojené s realizáciou tohto testovania by boli asi o tretinu vyššie ako v prípade testovania žiakov 5. ročníka ZŠ.

Odpovede na pripomienky SAUS k Maturite 2014 zo slovenského jazyka a literatúry (ďalej „S JL“)

Odpovede na všeobecné pripomienky k externej časti maturitnej skúšky (ďalej „EČ MS“) zo S JL:

9. NÚCEM nemá námietky voči predĺženiu času z 90 minút na 100 pri EČ MS z vyučovacích jazykov (ďalej „VUJ“), čo sme ako odpoveď na tento podnet uviedli aj v minulom roku. V tomto smere je však potrebná zmena prílohy Vyhlášky 318/2008 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách v znení neskorších predpisov.

10. Pri práci s kľúčom je dôležité dodržiavať všeobecné pokyny k nemu, súhlasíme však s tým, že problém pri hodnotení odpovedí na úlohy s krátkou odpoveďou (ďalej „ÚKO“) by sa najlepšie vyriešil vznikom hodnotiacich centier.
11. K podnetu týkajúcemu sa Katalógu cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov zo SJL by sa mal vyjadriť ŠPÚ. Súhlasíme so stanoviskom SAUS.
12. Záležitosť návratu k dvom úrovniam maturitnej skúšky zo SJL sa týka v prvom rade prepracovania celého ŠVP zo SJL (VUJ), preto nám prichodí nenáležité vyjadrovať sa k tomu. Porovnávať VUJ s cudzími jazykmi zatiaľ nie je možné, ba môže to pôsobiť až zavádzajúco, pretože neexistuje objektívny dokument typu Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (SERR), ktorý by presne ohraničil, vyčlenil, čo má žiak ovládať na danej úrovni.

Odpovede na konkrétne pripomienky k testovým položkám EČ MS 2014 zo SLJ:

13. Úloha č. 8 (test 6387). Práve z dôvodu, ktorý SAUS uvádza (totožnosť/prelínanie sa úloh v testoch T9 a EČ MS – čo je však vzhľadom na ŠVP prirodzené), bol do testu EČ MS zaradený text, z ktorého jeho charakter a osobitý štýl autora robí dielo náročnejšie na celkové vnímanie. Žiaci mali v takto atypicky napísanom texte vyhľadať priamu reč, ktorá by sa z prísne literárnoteoretického hľadiska dala považovať za nevlastnú priamu reč. Išlo tu však aj o čítanie s porozumením, pri ktorom žiak nemal v danom odseku ani inú možnosť, než vypísať práve časť textu uvedenú v kľúči správnych odpovedí. Pokiaľ ide o „nenáliežitosť“ uvedenia alternatívnej správnej odpovede v podobe vypísania príslušnej uvádzacej vety, pojem priama reč je nadradený dvom zložkám – uvádzacej vete a samotnej priamej reči. Bez uvádzacej vety sa nedá vymedziť priama reč. Okrem týchto skutočností v prospech uvedenia takto znejúcej alternatívnej odpovede v kľúči správnych odpovedí hovorili aj výsledky overovacieho testovania, pri ktorom sa v mnohých žiackych riešeniach objavovala takáto podoba odpovede, ktorú komisia zložená z autorov testov a ďalších odborníkov uznala ako akceptovateľnú (porovnaj položku 55, pri ktorej žiaci v overovacom testovaní veľmi často uvádzali iba jedno slovo/opakovaný výraz anafory, čo bolo podobne zohľadnené v poznámke v kľúči).
14. Úloha č. 46 (test 6387). Pokiaľ ide o členenie textu na odseky, pre správne riešenie úlohy bolo jednoznačne rozoznateľné, ktorý odsek ukážky je posledný. Odhliadnuc od tejto skutočnosti, iba slová uvedené v kľúči správnych odpovedí ako jediné v celom texte (bez ohľadu na počet odsekov) obsahovali požadovaný jav – slabikotvornú spoluhlásku, preto žiaci nemohli mať s riešením úlohy problém. V bežnom živote sa žiaci tiež stretávajú s rôznymi typmi textov, ktoré majú rozličnú grafickú úpravu. V budúcnosti však vzhľadom na túto pripomienku SAUS budeme používať odsadenie odsekov v súlade s bežne vyučovanou teóriou aj pri pôvodne inak zalomených textoch.

15. Úloha č. 32 (test 6387). Ako každoročne uvádzame v našich správach o výsledkoch testovaní v jednotlivých predmetoch, test EČ MS patrí medzi tzv. rozlišujúce testy (NR-testy), preto musí obsahovať aj niekoľko náročných úloh, ktoré by mali odlíšiť celkovo v teste najúspešnejších žiakov od žiakov ostatných výkonnostných skupín. Ak teda chceme kvalitatívne odlíšiť nielen naše testové položky, ale najmä úroveň vedomostí a schopností našich maturantov, nie je dôvod nezaraďiť podobnú položku do testu. Pri položke 32 sa očakávalo uplatnenie analogického princípu v zmysle uvedomenia si možnosti zamenenia slovosledu (*Milovali ťa tak, že život dali za teba.*), pri ktorom sa slovo *tak* jednoznačne identifikuje ako slovo bez vetnočlenskej platnosti. Na takéto uvažovanie o jazyku nie je potrebný širší lingvistický opis, postačí logické myslenie. Podobne ako iné položky, aj táto prešla overovacím testovaním a na základe štatistickej analýzy sa ukázala ako vhodná na zaradenie do testu.
16. Úloha č. 35 (test 6387). Platí pri nej rovnaký princíp, o akom sme hovorili vyššie. Na kvalitatívne odlíšenie položiek EČ MS od položiek vyskytujúcich sa v testoch T9, ktoré testujú rovnaký jav, autori testu cielene vybrali ako správnu odpoveď náročnejšie slovo. Spomedzi ponúknutých možností bolo jedinou správnou odpoveďou.

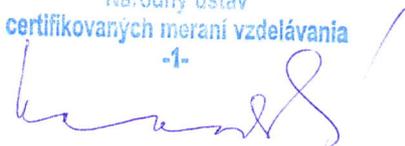
Odpoveď k podnetom ohľadom písomnej formy internej časti maturitnej skúšky (ďalej „PFIČ MS“):

17. PFIČ MS – Dodatky v žánrových charakteristikách jednotlivých tém sú koncipované s cieľom zúžiť niekedy abstraktnejšie chápanú tému, resp. práve s cieľom podnietiť žiaka k viacerým pohľadom na spracúvanú tému aj s ohľadom na rozvoj tvorivosti požadovaný Štátnym vzdelávacím programom. V téme č. 4 bolo v zátvorke uvedené práve to, čo navrhujete vo svojej pripomienke – *naznačenie situácie v rečnickom prejave*. Okrem toho, v zadaní témy nefigurovalo ako kľúčové slovo iba slovo *komunikácia*, ale práve aj *spolunažívanie*, ktoré je (alebo by malo byť) s *toleranciou* úzko späté. V každom prípade sa týmto Vaším podnetom budú v budúcnosti zaoberať naši odborníci, ktorí na základe Vašich argumentov zväžia použitie dodatkov k žánrom PFIČ. Podotýkame však, že spomínané dodatky sa v rámci zadaní PFIČ MS používajú aj vo všetkých ostatných vyučovacích jazykoch.

Ešte raz Vám ďakujeme za cenné pripomienky, ktoré nám pomáhajú skvalitňovať testovacie nástroje, prípravu a priebeh národných testovaní.

Teším sa na ďalšiu spoluprácu

Národný ústav
certifikovaných meraní vzdelávania
-1-

PhDr. Romana Kanovská
riaditeľka NÚCEM